

DE FILOSOF

Maandelijkse uitgave van de Faculteitsvereniging Utrechtse
Filosofiestudenten voor de Faculteit Wijsbegeerte Utrecht.

Jaargang 2 Nummer 9
December 2000 Blok 2

IN DIT NUMMER:

Van de redactie	p.1
De boekenkast	p.1
Mededelingen	p.2
Tentamenrooster Blok 2	p.2
Beurzen Buitenland	p.3
Kalender	p.4
De gebroeders	p.6
Halverwege	p.6
De boekenkast (vervolg)	p.7
Poëzie	p.7
Ria's ervaringen	p.8
Tot slot	p.8

VAN DE REDACTIE

Elke filosoof heeft wel eens last van "philosopher's block", het fenomeen dat je gewoon eventjes niet meer kunt denken en geen originele gedachten-gang gestructureerd meer krijgt.

Door C. van Sijl

Inherent aan dit verschijnsel is dat het altijd toeslaat wanneer juist van je verlangd wordt dat je creatief en origineel bent. Na een korte enquête onder de redactieleden bleek het hier voornamelijk toe te slaan op het moment dat je een essay moet inleveren voor bijvoorbeeld taal filosofie.

Het nare van de aandoening is dat het op ieder moment kan toeslaan, er zijn geen voorspellende factoren. Ben je op de ene dag nog geïnspireerd en vol energie, de volgende dag kan je niet eens meer rationeel een boompje opzetten of nou het (non)eliminatief epifenomenalisme

of het (bio)teleologisch functionalisme je favoriete filosofie van de cognitiewetenschappen is (laat staan dat je kunt kiezen of Albert Visser of Menno Lievers beter college geeft*).

Gelukkig hebben wij voor zo'n moment de remedie, want in deze editie kun je weer volop genieten van de vaste prik zoals de 'Halverwege' en 'Ria's Ervaringen', maar ook een prachtig artikel van Van den Beld over zijn favoriete boeken. Een prima oplossing om even alles van je af te zetten en weer fris aan je essay te beginnen.

Veel leesplezier!

* Voor de duidelijkheid, alleen op het moment van "philosopher's block" is het onbeslisbaar, in het dagelijks leven weten we natuurlijk allemaal dat zij beiden even fantastisch doceren.

¶

DE BOEKENKAST

Walter Scotts 'The Heart of Midlothian' zou in aanmerking komen, evenals Fontanes 'Effi Briest' en Shakespeares 'Othello' en niet te vergeten de bijbel. Claartje heeft me echter maximaal 800 woorden gegeven voor het 'beschrijven, met meer of minder uitleg' van een paar van mijn favoriete boeken. En dat is voor deze werken - denk alleen al aan de bijbel - te weinig. De nieuwsgierigen zij tot hun voldoening gezegd dat genoemde boeken tijdens mijn colleges nog wel eens ter sprake komen. Ook om die reden nu een tweetal andere.

Door T. van den Beld

Ik begin met een roman, 'Der Vorleser', geschreven door Bernhard Schlink, een voor mij tot begin dit jaar onbekende auteur. In een mooi en helder Duits - de Nederlandse vertaling mag er ook wezen - worden de gebeurtenissen verteld die hun

stempel drukken op het leven van een in de eerste jaren van de Bondsrepubliek opgroeiende zoon van een hoogleraar filosofie. Fijnzinnig, en daardoor ook aannemelijk, wordt beschreven hoe Michael verliefd wordt op Hanna, een aardige tramconductrice die qua leeftijd zijn moeder had kunnen zijn. Hun relatie eindigt abrupt als Hanna zonder iemand ook maar iets te zeggen ontslag neemt en de stad verlaat.

Een aantal jaren later ontmoeten ze elkaar weer, dit keer niet zoals de eerste keer op straat, maar in een gerechtsgebouw. Michael is dan in de slotfase van zijn rechtenstudie en woont in het kader van een afstudeerproject het proces bij tegen een vijftal van moord verdachte vrouwelijke concentratiekampbewakers. Tot zijn ontsteltenis ontwaart hij Hanna onder de verdachten.

Vervolg op pagina 7

MEDEDELINGEN

Gewijzigde literatuur Geschiedenis Nieuwere Wijsbegeerte I en II, propedeuse voltijd

Omdat het boek van Matson (*A new History of Philosophy*, vol. 2) niet langer beschikbaar is wordt de volgende literatuur gebruikt voor de voltijd cursussen Geschiedenis Nieuwere Wijsbegeerte I en II: Richard H. Popkin (ed.), *The Pimlico history of Western philosophy*. London: Pimlico, 1999. ISBN: 071266534X. Prijs ca. Fl. 75,-. Paperback, ca. 850 blz.

Om er voor te zorgen dat de boekhandel tijdig bijbestelt, is het raadzaam zo spoedig mogelijk een exemplaar te reserveren.

Wijsgerig Grieks

Het werkcollege Wijsgerig Grieks gaat dinsdag 12 december a.s. van start, en wel van 15.00 tot 17.00 uur in zaal 439 van het Bestuursgebouw. Het college staat open voor doctoraalstudenten filosofie met kennis van het Grieks op eindexamen-niveau (in principe). Op het programma staat boek I van de *Ethica Nicomachea* van Aristoteles; een tekst zal op het college uitgereikt worden. Opgave per email bij de docent: Peter.Wierenga@phil.uu.nl

Sluiting onderwijsadministratie

De onderwijsadministratie is op dinsdagmiddag 5 december vanaf 13.00 uur en tussen Kerst en Oud & Nieuw (27 t/m 29 december) gesloten.

Studeren in het buitenland

Naast de VSB-beurzen etc. (zie hiernaast) vindt de meeste uitwisseling plaats in het kader van SOCRATES. Er is een aantal instellingen waar de faculteit een samenwerkingsverband mee heeft zoals Parijs (via prof. Visser), Bologna (via prof. Verbeek), Madrid (via dr. Van der Lecq). Daarnaast kunnen jullie ook gebruik maken van de door andere faculteiten afgesloten uitwisselingsprogramma's (dit indien er nog plaats is). Bij het Servicecentrum en de studieadviseurs staat in het boekje "Utrechters naar het buitenland" waar je allemaal naar toe kunt. Als je naar het buitenland wilt, vraag dan eens aan je afstudeerbegeleider met welke buitenlandse universiteit hij/zij goede contacten heeft en of hij/zij jou daar zou kunnen introduceren. Vervolgens kijk je of Utrecht daar een uitwisseling mee heeft. Via het Web kun je tegenwoordig ook veel informatie over het programma's van buitenlandse universiteiten krijgen, maar ook bij het studentenservicecentrum is de benodigde informatie te krijgen.

TENTAMEN & HERTENTAMENROOSTER

	9.00 - 12.00 uur	14.00 - 17.00 uur	19.00 - 22.00 uur
Maandag 18 december	Inleiding ICT BG 465	Wetenschapsfilosofie	Philosophy of Action
Dinsdag 19 december	Inleiding wijsgerige ethiek		Inleiding wijsgerige ethiek
Woensdag 20 december		Logica II	
Donderdag 21 december	Inleiding middeleeuwen	Logische complexiteit Gesch. v.d. esthetica I BG 465	Logica II

Dinsdag 2 januari	Voortgezette Ethiek	Logica I	Inl. Gesch. Nieuwere Wijsbg. I CS: Oudheid/middel.: Plotinus
Woensdag 3 januari	Typentheorie		
Donderdag 4 januari	Inleiding tot de wijsbegeerte van de oudheid		Fil. v. d. Cognitiewetenschappen Nwe. Wijsbegeerte (A): Hobbes
Vrijdag 5 januari	Formele talen en resolutie		

BEURZEN VOOR HET BUITENLAND

De VSB Beurzen van het VSB Fonds

De VSB Beurs stelt afgestudeerden in staat om een aanvullende buitenlandse studie te volgen. Deze moet minimaal 3 en mag maximaal 24 maanden duren. Een VSB Beurs bedraagt ten hoogste Fl. 15.000,- en bestaat geheel uit een schenking. Kandidaten dienen o.a. aan de volgende eisen te voldoen: een studie met goede resultaten te hebben afgerond of te zullen afronden, een sterke motivatie voor de vervolgstudie en concrete, uitgewerkte studieplannen met begroting. Verder dient de aanvrager niet ouder te zijn dan 26 jaar bij het begin van de vervolgstudie. Kandidaten dienen in het lopend academisch jaar af te studeren en moeten door één, liefst twee hoogleraren van de Universiteit Utrecht worden voorgedragen. De VSB Beurs is bestemd voor minder draagkrachtige studenten. Aanvragen dienen, in zeventvoud, voor 1 maart 2001 bij Bureau Buitenland te zijn ingediend. Meer informatie, evenals de brochure 'VSB Beurzen 2001', is verkrijgbaar bij Mw.dr.s. B.M. Nelemans.

www.vsbfonds.nl/beurzen

Talentedprogramma

Dankzij het Talentedprogramma kunnen jaarlijks 45 studenten na hun studie een jaar doorstuderen aan een buitenlandse instelling met een beurs van het ministerie van OC&W. De beurs is een gift, de definitieve hoogte afhankelijk van de kosten van levensonderhoud en reis- en onderwijskosten (tot maximaal Fl. 40.000,-). Beurzen worden verstrekt voor studie in landen die voor Nederland politiek en economisch belangrijk zijn: de EU, de Europese Economische Ruimte (EER) en de landen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). De beurzen worden verstrekt voor een volledig academisch jaar. Om in aanmerking te komen moet je de Nederlandse nationaliteit hebben, na je propedeuse minimaal een acht gemiddeld hebben behaald, niet ouder zijn dan 26 jaar, voldoen aan de eisen van de buitenlandse instelling waar je wilt gaan studeren en afstuderen tussen 1 september 2000 en 30 augustus 2001. Aanvragen moeten worden ingediend bij de NUFFIC. De sluitingsdatum is 1 maart 2001.

www.nuffic.nl/programma/internationalisering/talentedfonds

Japan Prijswinnaarsprogramma

Ben je binnen vier jaar afgestudeerd (technische studies vijf jaar) met gemiddeld minimaal een 7? Ben je niet ouder dan 26 jaar en geïnteresseerd in een studie en stage in Japan? Dan is het Japan Prijswinnaars Programma iets voor jou. Een jaar lang kun je kennismaken met de taal, cultuur en het bedrijfsleven in Japan. Het programma voorziet in een gedegen voorbereiding aan de Universiteit Leiden. Daarna vertrek je naar Japan waar het studieprogramma wordt voorgezet en waar je stage gaat lopen bij een onderneming. Het ministerie van OC&W zorgt voor een kostendekkende beurs. Gedurende de hele periode ontvang je een maandelijks vergoeding van c.a. Fl. 2000,-. Ook vliegticket en huisvesting worden vergoed. Er zijn 20 beurzen beschikbaar. Aanvragen moeten worden ingediend bij de NUFFIC. Sluitingsdatum is 31 januari 2001.

www.nuffic.nl/programma/internationalisering/jpp.html

Fulbright Beurzen

Excellente studenten of pas afgestudeerden die zijn toegelaten voor een graduate vervolgstudie aan een universiteit in de Verenigde Staten kunnen een Fulbright Beurs aanvragen. Deze beurs wordt voor hoogstens één academisch jaar toegekend en bedraagt tussen de \$1.000 en \$10.000. Verder dient de kandidaat zelf te zorgen voor het totstandkomen van samenwerking met of toelating tot een Amerikaanse universiteit. Er zijn op landelijk niveau 12 beurzen beschikbaar. Kandidaten die hebben bewezen op een hoog niveau te kunnen presteren en niet eerder de kans hebben gehad in de VS te studeren, genieten de voorkeur. Het aanvraagformulier dient vóór 1 maart 2001 ingeleverd te worden. Aanvragen moeten worden ingediend bij de NACEE. www.nacee.nl/NL/Fulbrightbeurs_studentsen.html

Fundatie van de Vrijvrouwe van Renswoude

De Fundatie van Renswoude stelt beurzen beschikbaar een half of een heel jaar voor zeer goede studenten die zich na hun doctoraal examen aan een buitenlandse universiteit verder in hun vakgebied willen bekwamen. De twee beschikbare beurzen zijn bedoeld voor studenten uit alle disciplines die in het vorig of lopend jaar zijn afgestudeerd aan de Universiteit Utrecht. Niet in aanmerking komen onderzoekers en assistenten in opleiding. Kandidaten voor de beurs moeten worden voorgedragen door één of meerdere hoogleraren werkzaam aan de Universiteit Utrecht. De duur van het verblijf in het buitenland beslaat minimaal drie maanden en maximaal een jaar. De hoogte van de beurs is afhankelijk van de aanvraag (maximaal f 10.000). Sluitingsdatum voor aanvragen is 1 maart 2001.

'Collegio dei Fiamminghi' te Bologna

Uit de nalatenschap van de Vlaming Jean Jacobs worden beurzen beschikbaar gesteld voor studenten uit België en Utrecht. Voor Utrecht zijn jaarlijks 4 beurzen van elk 4 maanden beschikbaar. De beurs omvat gratis huisvesting midden in het oude Bologna in het 'Collegio dei Fiamminghi' plus een toelage voor levensonderhoud (3.5 miljoen Lire voor de gehele periode). De beurs is bestemd voor vergevorderde doctoraal studenten, AIO's, OIO's en eventueel recentelijk afgestudeerden van de Universiteit Utrecht die een onderzoeksproject willen doen in Bologna. Onderzoek dat te maken heeft met de stad Bologna en/of aansluit bij onderzoek dat aan de Universiteit van Bologna wordt verricht, geniet de voorkeur. Aanvragen moeten vóór 1 maart ingediend worden bij Bureau Buitenland.

Voor meer informatie, aanvraagformulieren en de voorwaarden over de beurzen kun je terecht bij:

Mw H. van Drie en Mw.dr.s. B. Berrocal.

Bureau Buitenland, Bestuursgebouw, Heidelberglaan 8, 3584 CS Utrecht, telefoon: 030 253 2696

Informatie over buitenlandbeurzen:

Informatiecentrum voor Studeren in het Buitenland, Heidelberglaan 8, dagelijks geopend van 10.00 tot 16.00 uur.

Algemene website over studeren in het buitenland:
<http://www.wilweg.nl/>

DE GROTE VRIENDELIJKE

<p>Vrijdag 1</p> <p>Berchem Frank van Dael geeft een inleiding (vier ochtenden) kwantumfysica voor leken en brengt deze in verband met het bewustzijn. Tijd: 9.15-12.15 uur. Kosten: BEF.1440. Antwerpse Volkshogeschool, Uitbreidingstraat 470, Berchem. Info: 32-(0)2-240.95.00, info@stichtingderaet.nl</p>	<p>Zaterdag 2</p>	<p>Zondag 3</p>	<p>Maandag 4</p> <p>Delft How to bluff your way into the secret life of everything you always wanted to know about Descartes. Door Theo Verbeek. Tijd: 20.15 uur. / Gratis. Speakers, Burgwal 45-49, Info: Studium Generale, 31-(0)15-2783988, sg@ssc.tudelft.nl</p>
<p>Zaterdag 9</p> <p>Nieuwegein Klokhuis Apple-dag (tweedehands Macintoshbeurs) Blokhoeve 1 Tijd: 10.00 - 16.00 uur. / Gratis</p>	<p>Zondag 10</p> <p>Haarlem In het filocafé Haarlem een discussie onder leiding van wisselende moderatoren, naar aanleiding van een gesproken column. 11.00-14.00 uur. / Gratis. Het Meterhuis, Minckelersweg 2 Info: 023-5313792 (Haarlems Filosofisch Genootschap).</p>	<p>Maandag 11</p> <p>Drachten Lezing over Spinoza. Tijd: 19.30 uur. Kosten: fl.15,- (Fl.125,- voor 10 lezingen). Nederlands Filosofisch Genootschap (Regionale Kring Noord), Drachtser Lyceum, Torenstraat 28, Info: 31-(0)512-542566</p>	<p>Dinsdag 12</p> <p>Utrecht FUF activiteit theaterbezoek: "De kale zangeres" van E. Ionesco. Tijd: 20.00 uur Kosten: Fl. 7,50 (leden) Info: FUF@phil.uu.nl</p>
<p>Zondag 17</p> <p>Breda In het filocafé Breda een debat over een door het publiek gekozen thema, met een gesproken colum en muziek. Moderator: Kitty van der Ven. Van 14.00-17.00 uur. / Gratis. Cultureel café D'n Denker, Jan Nieuwenhuyzenstraat 3, info: 076-5614392.</p>	<p>Maandag 18</p>	<p>Dinsdag 19</p> <p>Eindhoven H. ten Have over de voortschrijdende hedendaagse geneeskunde en haar ethische dilemma's. Tijd: 20.00-22.00 uur. Kosten: fl. 15,-. Augustinianum, Van Wassenhovenstraat 26, Info: Wijsgerige kring Eindhoven, tel.31-(0)40-2960809</p>	<p>Woensdag 20</p>
<p>Maandag 25 Eerste kerstdag</p>	<p>Dinsdag 26 Tweede kerstdag</p>	<p>Woensdag 27</p>	<p>Donderdag 28</p>

FILOSOFIEKALENDER

<p>Dinsdag 5 St. Nicolaas</p>	<p>Woensdag 6</p> <p>Maastricht J. Hilgevoord over de interpretatie van de kwantummechanica. Tijd: 20.00 uur. / Gratis. Collegezaal de Nieuwenhof, Zwingelput 4, Info: 31-(0)43-3883541, hennie.knapen@sg.unimaas.nl</p>	<p>Donderdag 7</p> <p>Maastricht M. Weyenberg geeft een lezing over Camus en diens moeder. Tijd: 20.00 uur. / Gratis. Collegezaal de Nieuwenhof, Zwingelput 4, Info: 31-(0)43-3883541, hennie.knapen@sg.unimaas.nl</p>	<p>Vrijdag 8</p> <p>Nijmegen Symposium 'De maat van de mens' ter nagedachtenis aan Ludwig Heyde. Met onder andere J.-P. Wils, W. Desmond, A. Vennix en C. Steel. Tijd: 10.30-17.00 uur. / Gratis. Receptiezaal van de Rector, Erasmusplein 1 Info: 31-(0)24-3612168, jvdkorput@phil.kun.nl</p>
<p>Woensdag 13</p> <p>Maastricht J. Hilgevoord over de interpretatie van de kwantummechanica. Tijd: 20.00 uur. / Gratis. Collegezaal de Nieuwenhof, Zwingelput 4, Info: 31-(0)43-3883541, hennie.knapen@sg.unimaas.nl</p>	<p>Donderdag 14 Studiedag propedeuse 14.00 - 17.00 BG 043</p> <p>Amsterdam Socratisch gesprek met de bezoekers van het café. Tijd: 20.00 uur. / Gratis. Hotel de Filosoof, Anna Vondelstraat 6, Info: 31-(0)20-6867330, driesboele@wxs.nl</p>	<p>Vrijdag 15</p> <p>Amsterdam Ronald van Raak verdedigt zijn proefschrift 'In naam van het onvolmaakte - conservatisme in Nederland in de negentiende eeuw'. Tijd: 12.00 uur. / Gratis. Aula Universiteit van Amsterdam, Singel 411 Info: 31-(0)20-4910165</p>	<p>Zaterdag 16</p> <p>Amsterdam Symposium over hedendaagse mystiek en de mogelijkheid van kennis. Met G. Visser en H. Muijen. Tijd: 10.30 uur. Kosten: fl.50,-. Vrije Universiteit, De Boelenlaan 1105 Info: 31-(0)20-4449292</p>
<p>Donderdag 21</p> <p>Utrecht Studium Generale 100 jaar Quantummechanica Met A. Sevrin, G. Vertogen, J. Indekeu, G.'t Hooft, A. Ekert, J. Maddox. Megaronzaal, Educatorium, Leuvenlaan, De Uithof. 13.30 - 22.00 uur. / Gratis</p>	<p>Vrijdag 22</p>	<p>Zaterdag 23</p>	<p>Zondag 24 Kerstavond</p>
<p>Vrijdag 29</p>	<p>Zaterdag 30</p>	<p>Zondag 31 Oudejaarsavond</p>	<p>Maandag 1 Januari 2001 Nieuwjaarsdag</p>

DE GEBROEDERS

Dostojevski debuteert! Aangezien de auteur in het vorige verhaal heel hard was weggerend en nog steeds niet is komen opdagen, terwijl de deadline al verstreken is, neemt Dostojevski zelf de pen ter hand en schrijft het nu volgende verhaal. Tolstoj zit naast hem en kookt zoals gewoonlijk voor hem, zodat Dostojevski zich volledig aan het schrijven kan wijden. Een in het verborgene gekoesterde schrijversambitie komt aan het licht.

Door F. Dostojevski

Mijn gedachten worden voortgejaagd als herfstbladeren in de wind, van heden naar heden zwevend, geen vat krijsend op het verleden, noch wetend waar ze heen zullen gaan. Stormachtig volgt de ene gedachte de andere op. Zij kennen geen rust meer, zij gaan steeds maar voort van de ene bestemming naar de andere, soms zijn ze wat afwachtend, maar dan weer gejaagd naar iets dat niet meer kan wachten.

Waar is de plaats dat zij kunnen rusten? Wanneer is het moment dat zij even stil mogen staan? Waarom probeert het verleden steeds in de herinneringen binnen te dringen, terwijl we nu toch niet kunnen weten hoe het toen is geweest? Waarom komt de toekomst bij het heden op bezoek, terwijl ze toch steeds ongrijpbaar wegvlucht zodra zij zich dat op dat moment beseft? Heden, verleden en toekomst, aan dezelfde tafel zittend waar onbegrijpelijkheid staat opgediend?

Smaak niet, raak niet, roer niet aan. De tijd staat stil, maar ik kom steeds te laat.

‘Tolstoj, geloof jij dat jij al bestond voordat je geboren werd?’ vraagt Dostojevski.

‘Als kind geloofde ik dat wel,’ antwoordt Tolstoj.

‘Geloof jij dat je blijft leven wanneer je gestorven bent?’ vraagt Dostojevski.

‘Als ik iemand verlies die ik lief heb wel,’ antwoordt Tolstoj.

‘Wat is een gedachte?’ vraagt Dostojevski.

‘Een gedachte is datgene dat je denkt als je denkt,’ antwoordt Tolstoj.

‘Neem een gedachte ook ruimte in?’ vraagt Dostojevski verder.

‘Is een gedachte ook gesteld in de tijd?’

‘Een gedachte is gekoppeld aan een persoon die een gedachte heeft.’ reageert Tolstoj. ‘En een persoon kan niet alles tegelijk denken’

‘Maar kan een persoon alles denken? En kan een persoon ook niets denken? Kan een persoon ook iemand denken?’

In mijn gedachten wil ik wonen. Nergens anders vind ik onderdak. In gedachten denk ik aan jou. Als ik aan jou denk, ben je bij mij. Dan ben je werkelijk gedacht.

‘Maar Dostojevski, ik wist niet dat je zo aan me gehecht was,’ zei de auteur. ‘Als ik ook maar één verhaaltje afwezig ben, dan word je melancholisch. Overigens, je schrijft wel goed...’

¶

HALVERWEGE DE VOGELVLUCHT

"Most gulls don't bother to learn more than the simplest facts of flight--how to get from shore to food and back again," schrijft Richard Bach in zijn allegorie over een unieke zeemeeuw Jonathan Livingston Seagull: "For most gulls it is not flying that matters, but eating. For this gull, though, it was not eating that mattered, but flight." Vliegen is in dit boekje, dat je in een namiddagje leest, een prachtige metafoor voor het belang van een zoektocht naar een hoger doel in het leven. Met Jonathan wil Bach laten zien dat je dat doel altijd moet zoeken, zelfs als je eigen kolonie, stam of omgeving die ambitie een bedreiging vindt.

Door C. van Sijl

Jonathan is een eigenzinnige meeuw, die niet wil leren vliegen voor zover dat nodig is om voldoende voedsel te vangen om te blijven leven, maar die wil leren vliegen om het vliegen zelf. Hij zoekt nieuwe vliegt technieken en verkent zijn fysieke grenzen. Dit wordt hem door zijn kolonie niet in dank afgenomen, vooral als hij op een dag met zijn nieuwe duikvlucht een jonge meeuw uit de lucht mept. Halverwege *Jonathan Livingston Seagull* is al duidelijk dat onze meeuw zijn doel niet verloochent, zelfs niet als hij na het incident met het meeuwenjong uit de kolonie verdreven en verbannen wordt naar een eenzame rots ver in zee. Hij geeft hier niet om, omdat zijn wil om het vliegen tot in de

fijnste perfectie te beheersen alles overheerst. Dagenlang oefent hij in alle eenzaamheid zijn loopings, glij- en duikvluchten, bereikt duizelingwekkende snelheden en bekommert zich alleen om eten als hij niet anders kan.

Dan ontmoet hij enkele andere bannelingen, die hij overtuigt van het belang van het hogere doel van het vliegen om het vliegen, dan vliegen om het eten en leert hen alles wat hij tot dan toe zelf bereikt heeft. Samen oefenen ze verder, tot ze op een dag besluiten, tegen alle wetten van de kolonie in, terug te gaan, om hun broeders te verlichten en hen het belang van een hoger doel in het leven te doen beseffen. Dit blijkt echter moeilijker dan ze zich hadden voorgesteld, omdat de doorsnee meeuw het maar tijd- en energieverspilling vindt om zomaar rond te vliegen en omdat het gezag van de eeuwenoude wetten en traditionele regels van de kolonie zwaarder blijkt te wegen dan een "wijsgerig" inzicht van een individuele meeuw.

Hiermee is duidelijk dat Bach doelt op de menselijke geschiedenis, waar vele vrije, onconventionele denkers verguisd en verstoten werden. Hij duidt op het belang van deze individuen voor vooruitgang en op de noodzaak en betekenis van naastenliefde, want dat is het wat Jonathan doet besluiten terug te gaan naar zijn stam, die hem uit onwetendheid heeft verdreven...

¶

DE BOEKENKAST

Vervolg van pagina 1

Het middendeel van het boek is niet minder fascinerend dan de opening. Hanna blijkt zich in de rol van hoofdschuldige te willen laten dringen. Michael heeft een sterke reden om aan te nemen dat zij dit niet kan zijn, een reden die verband houdt met het feit dat zij zich steeds zo graag door hem liet voorlezen. Hij besluit, na ook zijn vader te hebben geraadpleegd, niet bij de rechter ten gunste van Hanna te interveniëren. Het gesprek met zijn vader, en de entourage daarvan, biedt overigens speciaal voor filosofen schitterende lectuur.

Over de ontknoping van de plot zwijg ik. Dat zou afbreuk doen aan het leesgenot. Nog één detail: ik las het boek toen ik bezig was mijn gedachten te ordenen over een aan mij voorgelegde vraag - voor een lezing - of latere generaties schuldig kunnen zijn aan misdaden die door een eerdere generatie zijn bedreven. En wat lees ik bij Schlink in een overpeinzing van Michael: *'Was immer es mit Kollektivschuld moralisch und juristisch auf sich haben oder nicht auf sich haben mag - für meine Studentengeneration war sie eine erlebte Realität'*. De opening van mijn voordracht was toen nog maar een koud kunstje.

En dan nu de filosofische titel. Ik aarzel tussen Simon Blackburns *'Ruling Passions'* - een mooie dubbelzinnige titel - en Christine Korsgaards *'Sources of Normativity'*. Beide zijn knap geschreven boeken over moraaltheorie. Laatstgenoemd essay is al wat ouder (1996), het recente *'Ruling Passions'* kan daarom nog wel even blijven liggen.

Korsgaard boeit vanaf de eerste bladzijde. Ze confronteert je met vragen die zelden zo indringend aan de orde worden gesteld.

Bovendien laat ze kort en krachtig zien waarom modieuze antwoorden onbevredigend zijn. De vragen betreffen de 'kostbaarheid' van moraal. De modieuze antwoorden verwijzen naar de evolutietheorie: *'human beings have evolved deep and powerful instincts in favour of what is right and avoiding what is wrong'* Juist zijn daarbij die handelingen die het voortbestaan van de soort bevorderen, en verkeerd die welke dit tegengaan. Maar waarom, zo vraagt Korsgaard zich af, zou ik dan met gevaar voor eigen leven joden verbergen? Waarom zou ik mijn leven offeren om een soort in stand te houden die de nazis heeft voortgebracht? Van de ethicus mag worden verwacht dat zij niet alleen een overtuigend antwoord geeft op de vraag of kostbare verplichtingen werkelijk bestaan, maar ook waarom wij dergelijke verplichtingen zouden nakomen.

Korsgaards boek is mede daarom interessant, althans voor mij, omdat zij een treffend beeld schept van (een klassieke versie van) de goddelijke gebodstheorie. Haar kritiek is dat in deze theorie verplichting en motief terug zouden gaan op macht; en macht kan niet de basis van de autoriteit van morele verplichtingen zijn. Zelf localiseert zij die autoriteit in de waarde van de mens. Wanneer we onszelf als menselijke wezens, als wezens met een reflectief bewustzijn, waarderen, hebben we naast contingente, met onze verschillende rollen samenhangende verplichtingen ook onontkoombare morele verplichtingen. Dit lijkt niet onmiddellijk evident. Korsgaard evenwel heeft haar argumenten. Of ze overtuigen is een tweede. Voor mij nam hun kracht af tegen het einde van het boek, als Korsgaard een belangrijke concessie doet: morele verplichtingen hoeven niet perse zwaarder te wegen dan niet-morele. Er zijn *'limits to the depth of [moral] obligation'*. Mijn advies is: neem, lees en oordeel zelf.

POËZIE

Ik reik
tussen scherven
naar de taal
en vind een beeltenis
voor mijn gemis:
een taalgebaar
dat raakt
aan mijn verlangen.

Ik zoek woorden
als spiegels
omdat niemand
mij ziet.

Ik laat in stilte
de taal
om mij geven.

Door J. Omtzigt

MIJN ERVARINGEN

Als je docent wilt worden, kies je voor een spreekberoep. Het is daarom van belang dat je je stem goed gebruikt. Om je daarbij te helpen biedt de lerarenopleiding ook een cursus logopedie. Nu ik een keelontsteking heb en een diepliggende hoest, merk ik pas hoe belangrijk mijn stem is. Ik moet nu voortdurend mijn keel schrapen en mijn stem klinkt hees. Daarmee kan ik onmogelijk veel aan het woord zijn en een stemverheffing lukt al helemaal niet. Het lesgeven wordt me zo onmogelijk gemaakt.

Door R. den Dikken

In de eerste bijeenkomst werd er een video-opname van ons gemaakt. Je moest vijf minuten iets vertellen. Daarna werd je aan de hand van tien kenmerken besproken. Deze kenmerken zijn: houding, ademhaling, stemgebruik, volume, intonatie, articulatie, tempo, gebaren, oogcontact, mimiek.

Een goede houding is dat men de voeten evenwijdig aan elkaar zet en uit elkaar, zo breed als de heupen. De ademhaling moet niet-zichtbaar en niet-hoorbaar zijn en laag, vanuit de buik. Een heldere stem is prettig, terwijl een licht nasale stem het voordeel heeft van een groter bereik. Het volume moet echter toegesneden zijn op de grootte van de zaal. Hoe meer intonatie, hoe boeiender het verhaal. De articulatie zorgt voor een goed volgbaar verhaal. Het tempo moet niet te snel en niet te langzaam zijn voor de luisteraar. Gebaren verlevendigen het

geheel. Het oogcontact houdt de toehoorders erbij. En de mimiek moet in overeenstemming zijn met de inhoud.

Het lijkt allemaal zo vanzelfsprekend, maar toch is niet alles bij iedereen automatisch goed. Ik heb bijvoorbeeld een vrij zachte stem. Ik hoop dat ik leer hoe ik mijn stem op een correcte manier kan verheffen. Want nu krijg ik nog last van mijn keel als ik iemand roep. Ook moet ik iets aan mijn mimiek doen, ik heb een te vriendelijke lach. Ik kan wel boos zijn en boos kijken, maar daarvoor moet ik me op mijn gemak voelen. Echter, daar kan ik niet op wachten in de klas. Bovendien, als je écht boos bent loop je een bepaald risico. Je moet ook boosheid kunnen spelen om niet te kwetsbaar te worden.

Overigens is er ook een soort van paradox waarneembaar. Als je de klas aan het begin van de les stil wilt krijgen, moet je proberen er bovenuit te komen. Maar je moet niet te lang hard blijven praten, want dat versterkt het rumoer weer. Na een stemverheffing moet je zachter gaan praten, dan moeten leerlingen namelijk moeite doen om je te verstaan en dan wordt het vanzelf stil. Het variëren in (stille)vermaningen is ook van belang, want daardoor heb je de aandacht van de leerlingen gericht, waarna het nog een kleine stap is tot het stil worden van de hele groep.

¶

Colofon

Hoofdredactie: Claartje van Sijl

Eindredactie: Daphne van der Nagel

Vormgeving: Carlo Ierna

De redactie:
Cindy de Hoop

De Filosoof Nr. 9 December 2000
oplage: 400

De deadline voor Nr. 10 is 15 December
De deadline voor Nr. 11 is 15 Januari

Kopij kan ingeleverd worden via de *De Filosoof*-Folder in *Students General*, het postvakje bij de administratie of e-mail aan de.filosoof@phil.uu.nl

De redactie behoudt zich het recht voor om ingezonden artikelen te wijzigen of in te korten.

Uitgave van de FUF & de Faculteit Wijsbegeerte
Heidelberglaan 8
3584 CS Utrecht

TOT SLOT

Deze keer, zoals wel duidelijk moge zijn, een zeer compact nummer. Slechts acht pagina's, maar zeer veel tekst. Dit komt vanwege een taalfilosofisch probleem. Als vormgever heb ik vaak problemen met de materie (die uiteraard weerbarstig is). Nu is de materie waar ik vorm aan moet geven tekst. Het taalfilosofische probleem hierbij is de ideale verhouding vinden tussen extensie en intensie.

Gegeven het feit dat ik altijd veelvouden van vier moet verkrijgen aan het einde, behoeft het een uitgebreide *Labor Limae* om de tekst hierover te verspreiden. Ik stond dus als de ezel voor de hooibergen: zal ik de kleinere, dichtere of de grotere, luchtigere nemen? Daar we echter niet in de ideale staat van Plato wonen, moest ik ook extensieve factoren erbij betrekken. Als ik met dezelfde hoeveelheid tekst een groter nummer maak, kost het ons ook meer.

Daar het belangrijkste uiteindelijk de inhoud is, heb ik hierbij voor intensie en niet voor extensie gekozen.

Bon appetit!

C. Ierna,
vormgever

¶